

УДК 351.74/86

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-4-47-53

Віталій ПОКАЙЧУК[©]

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

СУТНІСТЬ І СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «СИЛИ БЕЗПЕКИ» ТА «СИЛИ ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ»

На основі аналізу чинного законодавства та теорії національної безпеки розглянуто сутність та розмежовані поняття «сили безпеки» та «сили охорони правопорядку».

До складу сил безпеки, залежно від функціонального призначення, запропоновано віднести: Міністерство внутрішніх справ, Службу безпеки України, розвідувальні органи, Управління державної охорони України, Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України та Військову службу правопорядку

Акцентовано на тому, що, хоча поняття «сили охорони правопорядку» охоплює більш широкий спектр суспільних відносин та містить не тільки діяльність в особливих умовах, але й повсякденну службову діяльність, використання терміна «сили безпеки» під час діяльності із забезпечення національної безпеки, до того ж визначене на законодавчому рівні, є більш актуальним.

Ключові слова: Національна безпека України, сектор безпеки та оборони, сили безпеки, сили охорони правопорядку.

Постановка проблеми. Відповідно до норм Конституції України створення реального та наявного механізму захисту прав, свобод і охоронюваних законом інтересів фізичних та юридичних осіб є одним із головних завдань [1, ст. 1], які визначені в ній вищою цінністю, із покладанням на державу обов'язку їхнього визнання, дотримання і захисту.

Загрози національній безпеці, як явища, тенденції і чинники, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів (важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян [2, п. 10 ч. 1 ст. 1]) та збереження національних цінностей України [2, п. 6 ч. 1 ст. 1], особливо гостро проявились у 2013–2014 роках. Це дало поштовх до пошуку нових підходів сприйняття та розуміння сутності, бачення структурних і функціональних компонентів загальної системи забезпечення національної безпеки в умовах антагоністичних намірів Російської Федерації, посягання на державний суверенітет України, спроби повалення демократичного конституційного ладу.

Наукові пошуки у зазначеній сфері, з огляду на багатоаспектність і комплексність предмета дослідження потребували кардинально нового підходу до врегулювання ключових елементів забезпечення національної безпеки України та напрацювання нормативного акта, який би визначив основи та принципи національної безпеки і оборони, цілі та основні засади державної політики, що гарантуватимуть суспільству і кожному громадянину захист від загроз певної генези.

Проблематика забезпечення національної безпеки належить до найважливіших, найскладніших багатоаспектних та інтегральних явищ суспільного і політичного життя. Теорія національної безпеки – це метанаука, яка поєднує прикладні аспекти соціальних, військових, гуманітарних, технічних, психологічних, біологічних та інших наук з метою дослідження сутності, змісту, методів, форм і засобів забезпечення безпеки особистості та соціальних спільнот різних рівнів. Тому під час вивчення національної безпеки використовують чимало категорій, зокрема такі: безпека, національна безпека, національні інтереси, об'єкти національної безпеки, суб'єкти національної безпеки, чинники забез-

печення безпеки, загрози, небезпека, система забезпечення національної безпеки, принципи національної безпеки, функції національної безпеки тощо.

Заплановані в 2014 році реформи у сфері національної безпеки реалізовані лише частково. Базовий Закон «Про національну безпеку України» було ухвалено тільки в 2018 році. Попереду – створення цілісної системи нормативно-правових актів, програм та планів розвитку системи забезпечення національної безпеки, практичне реформування сектора безпеки і оборони, переведення його на принципи, стандарти і процедури, поширені в країнах ЄС та НАТО, для набуття членства в НАТО.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Окремі аспекти теорії національної безпеки розроблялись Т. Шелінгом і Г. Каном (теорія міжнародних конфліктів); Р. Лиска і Г. Снайдером (теорія блоків та коаліцій); К. Норром (теорія потенціалу держави); Зб. Бжезинським (геостратегічні моделі), Е. Люттваком, М. Портером (міжнародна економічна конкуренція) та ін.

Дослідженню проблемних питань забезпечення національної безпеки України присвячені праці: О. М. Бандурки, Р. А. Калюжного, В. В. Конопльова, О. В. Копана, В. К. Колпакова, І. О. Кириченка, С. О. Кузніченка, В. І. Олефіра, В. П. Петкова, О. Н. Ярмиша тощо.

Роль правоохоронних органів у забезпеченні національної безпеки є предметом наукового пошуку Ю. В. Аллерова, О. М. Бандурки, С. В. Белая, А. І. Берлача, С. М. Гусарова, Г. А. Дробахи, Ю. В. Дубка, І. В. Зозулі, Р. А. Калюжного, І. О. Кириченка, В. К. Колпакова, М. В. Корнієнка, О. В. Кривенка, В. В. Крутова, С. О. Кузніченка, В. А. Лаптія, М. В. Лошицького, В. І. Олефіра, О. І. Остапенка, В. П. Петкова, А. М. Подоляки, С. Т. Полторака, А. С. Спаського, О. М. Шмакова, С. А. Ярового, Х. П. Ярмакі, О. Н. Ярмиша.

Мета статті полягає у визначенні сутності та розмежуванні понять «сили безпеки» та «сили охорони правопорядку».

Основні результати дослідження. Як зазначає І. Яремко [3, с. 74], термін «національна безпека» започатковано Сполученими Штатами Америки (далі США) та вперше офіційно використано Президентом Сполучених Штатів Теодором Рузвельтом в 1934 році у посланні до Конгресу, в якому він виправдовував захоплення зони майбутнього Панамського каналу інтересами «національної безпеки США». У 1947 році Конгресом США було ухвалено закон «Про національну безпеку». Відтак проблема національної безпеки стала однією із стрижневих у наукових дослідженнях американських і західно-європейських учених у соціологічній, політологічній та економічній галузях. Після Другої світової війни США вирішили максимально використати тогочасні можливості свого впливу. Саме тоді розроблено концепцію національної безпеки, а на її основі – доктрину державної безпеки. Закон США «Про національну безпеку» зобов'язав усі державні структури провадити цілеспрямовану політику щодо воєнно-політичного протистояння з Союзом Радянських Соціалістичних Республік та державами Варшавського договору [4].

21 липня 2018 року Президентом України П. Порошенком було підписано прийнятий Верховною Радою України Закон України «Про національну безпеку України» [2], яким визначено та розмежовано повноваження державних органів у сферах національної безпеки і оборони, створена основа для інтеграції політики та процедур органів державної влади, інших державних органів, функції яких стосуються національної безпеки і оборони, сил безпеки і сил оборони, визначена система командування, контролю та координації операцій сил безпеки і сил оборони, запроваджено всеосяжний підхід до планування у сферах національної безпеки і оборони, забезпечуючи у такий спосіб демократичний цивільний контроль над органами та формуваннями сектора безпеки і оборони.

Зазначеним нормативно-правовим актом національну безпеку України визначено як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [2, п. 9 ч. 1 ст. 1]. Фундаментальними національними інтересами України визначено:

- державний суверенітет і територіальна цілісність, демократичний конституційний лад, недопущення втручання у внутрішні справи України;
- сталий розвиток національної економіки, громадянського суспільства і держави для забезпечення зростання рівня та якості життя населення;
- інтеграція України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір, набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлан-

тичного договору, розвиток рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами [2, ч. 3 ст. 3].

Зі свого боку явища, тенденції і чинники, що унеможливають чи ускладнюють або можуть унеможливити чи ускладнити реалізацію національних інтересів та збереження національних цінностей України являють собою загрози національній безпеці України [2, п. 6 ч. 1 ст. 1].

Отже, аналіз ключових норм Закону України «Про національну безпеку України» дає привід констатувати зміну підходу до формування ключових нормативно-правових актів, який базується на зміні вектора формування загроз національній безпеці та національних інтересів. Як зазначає О. Глазов [5, с. 44], представниками цього напрямку є низка українських, російських та західних науковців: А. Бетлер, В. Богданович, О. Бодрук, С. Браун, О. Данільян, О. Дзьобань, М. Каплан, Г. Моргентау, М. Панов, С. Хоффман та ін., що обгрутовуючи зазначений підхід у розумінні сутності національної безпеки акцентують увагу на розширенні змісту поняття «національна безпека»: якщо раніше забезпечення національної безпеки розглядалось у контексті захисту інтересів насамперед держави, то в сучасних дослідженнях увага надається захисту інтересів особи (громадянина) та суспільства [6, с. 47]. Ми підтримуємо думку О. Глазова у тому, що такий підхід відповідає сучасним вимогам, оскільки, як свідчить історичний досвід, зосередження уваги виключно на інтересах держави, розвитку її економічного та військового потенціалу та підпорядкування цим цілям інтересів окремих особистостей, виникненню внутрішньодержавних конфліктів, у кінцевому підсумку, призводить до дезінтеграційних процесів [5, с. 44].

Одним із ключових елементів, що знайшов відображення у Законі України «Про національну безпеку України», стало нормативне врегулювання на законодавчому рівні визначення сектора безпеки і оборони України, який має чотири взаємопов'язані складові: сили безпеки; сили оборони; оборонно-промисловий комплекс; громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки [2, ч. 1 ст. 12].

Сектор безпеки і оборони це – система органів державної влади, Збройних сил України, інших, утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, сил цивільного захисту, оборонно-промислового комплексу України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним контролем і відповідно до Конституції та законів України за функціональним призначенням спрямована на захист національних інтересів України від загроз, а також громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України [2, п. 16 ч. 1 ст. 1].

Законодавче врегулювання одного з ключових елементів забезпечення національної безпеки дає змогу повною мірою враховувати особливості та функціональні спроможності складових сектора безпеки та оборони (суб'єктів забезпечення національної безпеки) до виконання завдань за призначенням при певній оперативній обстановці, конкретній кризовій ситуації, що загрожує національній безпеці чи правовому режиму.

Вичерпний перелік системи суб'єктів забезпечення національної безпеки дає змогу реального демократичного цивільного контролю за функціонуванням сектора безпеки і оборони та застосуванням сили, дотриманням з їхнього боку принципів верховенства права, підзвітності, законності та прозорості.

Але зазначене питання не є предметом нашого дослідження, хоча потребує не меншої уваги з боку провідних науковців зазначеної сфери суспільного життя.

Отож одним із ключових складових сектора безпеки і оборони України є сили безпеки – правоохоронні та розвідувальні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного захисту та інші органи, на які Конституцією та законами України покладено функції щодо забезпечення національної безпеки України.

Головною відмінною рисою сил безпеки від сил оборони, на нашу думку, є функціональне призначення – забезпечення національної безпеки України.

З прийняттям Закону України «Про національну безпеку України» та визначення в ньому низки дефініцій, які раніше не використовувались у вітчизняній теорії національної безпеки, логічним є питання співвідношення їх з термінами, якими оперувала теорія національної безпеки до прийняття зазначеного нормативно-правового акта, а більш

детально, відповідно до задекларованого предмета дослідження, розглянемо співвідношення понять «сили безпеки» та «сили охорони правопорядку».

На відміну від «сил безпеки» законодавчого закріплення поняття «сили охорони правопорядку» не має.

З розвитком системи наукових спеціальностей у межах галузі науки «Національна безпека» та групи спеціальностей «Державна безпека» 14 лютого 2006 року наказом Вищої атестаційної комісії України № 73 [7] доповнено Перелік спеціальностей, за якими проводяться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань [8] спеціальністю 21.07.05 – службово-бойова діяльність сил охорони правопорядку, за якою присуджується науковий ступінь з технічних, військових, юридичних наук та державного управління.

Слід погодитись з думкою О. Шмакова у тому, що поняття «сили охорони правопорядку» надавалося у надто загальному вигляді та залишалося не до кінця визначеним, що можна побачити з формули паспорта спеціальності. У паспорті фігурують «внутрішні війська, правоохоронні органи спеціального призначення та інші військові формування України». У зв'язку з цим скласти структурні уявлення про сили охорони правопорядку немає змоги, що заважає досягти повноти вихідних посилок у теорії службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку, а у практиці – визначити напрями вдосконалення організації управління силами охорони правопорядку [9, с. 27].

Аналізуючи дослідження цієї сфери, треба погодитись з думкою В. Лазутко, що нині немає єдиної позиції щодо визначення суб'єктів службово-бойової діяльності та належності окремих структур і підрозділів правоохоронних органів до категорії «сили охорони правопорядку» [10, с. 357].

Під час визначення сил охорони правопорядку автори наводять доволі детальний і точний перелік суб'єктів службово-бойової діяльності.

Слід погодитись з позицією В. Лазутко, що некоректно під час визначення сил охорони правопорядку вказувати конкретні підрозділи правоохоронних органів, адже зазначені військові формування мають у своєму складі значно більший перелік підрозділів, що здатні виконувати завдання в особливих умовах та під час виникнення надзвичайних обставин [10, с. 359].

Отож законодавче визначення «сил безпеки» спонукає, як мінімум, до початку наукового пошуку щодо уточнення паспорта спеціальності 21.07.05 – службово-бойова діяльність сил охорони правопорядку та внесення змін та доповнень до Переліку наукових спеціальностей [11].

Треба зазначити, що хоча законодавець і поділяє сектор безпеки і оборони України на чотири взаємопов'язані складові [2, ч. 1 ст. 12], однак склад сектора безпеки і оборони наводить переліком суб'єктів без приналежності до жодної з чотирьох складових [2, ч. 2 ст. 12].

На нашу думку, до складу сил безпеки, залежно від функціонального призначення, треба віднести:

1. Міністерство внутрішніх справ, що є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах: забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання громадської безпеки і правопорядку, а також надання поліцейських послуг; захисту державного кордону України та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні; цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності; міграції (імміграції та еміграції), зокрема протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, зокрема біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів [2, ч. 1 ст. 18]. Кабінетом Міністрів України через міністра внутрішніх справ України спрямовується і координується діяльність:

- Національної поліції України;
- Національної гвардії України (*у мирний час Національна гвардія України входить до складу сил безпеки і виконує правоохоронні функції, а також розвиває спроможності, необхідні для виконання завдань у складі сил оборони, із введенням воєнного стану приводиться в готовність до виконання завдань за призначенням в умовах дії правового режиму воєнного стану, входить до сил оборони*);

- Державної прикордонної служби України;
- Державної служби України з надзвичайних ситуацій;
- Державної міграційної служби України [2, ч. 3 ст. 18].

2. Служба безпеки України, яка є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку, здійснюючи з неухильним дотриманням прав і свобод людини і громадянина: протидію розвідувально-підривній діяльності проти України; боротьбу з тероризмом; контррозвідувальний захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, кібербезпеки, економічної та інформаційної безпеки держави, об'єктів критичної інфраструктури; охорону державної таємниці [2, ч. 1 ст. 19].

3. Розвідувальні органи України – державні органи або структурні підрозділи у їх складі, уповноважені законом здійснювати розвідувальну діяльність з метою захисту національних інтересів України від зовнішніх загроз [2, ч. 1 ст. 20].

4. Управління державної охорони України відповідно до закону здійснює державну охорону органів державної влади України, забезпечення безпеки посадових осіб та охорони об'єктів, визначених законом [2, ч. 1 ст. 21].

5. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України є державним органом, призначеним для забезпечення функціонування і розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики у сферах кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, криптографічного та технічного захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку, а також інших завдань відповідно до закону [2, ч. 1 ст. 22].

6. Військова служба правопорядку у Збройних силах України – спеціальне правоохоронне формування у складі Збройних сил України, призначене для забезпечення правопорядку і військової дисципліни серед військовослужбовців Збройних сил України у місцях дислокації військових частин, у військових навчальних закладах, установах та організаціях, військових містечках, на вулицях і в громадських місцях; для запобігання злочинам, іншим правопорушенням у Збройних силах України, їх припинення; для захисту життя, здоров'я, прав і законних інтересів військовослужбовців, військовозобов'язаних під час проходження ними зборів, працівників Збройних сил України, а також для захисту майна Збройних сил України від розкрадання та інших протиправних посягань, а так само для участі у протидії диверсійним проявам і терористичним актам на військових об'єктах [12, ст. 1].

Висновки. Відповідно до поставленої мети та на основі вищевикладеного треба зауважити, що:

1. Проблематика забезпечення національної безпеки належить до найважливіших, найскладніших багатоаспектних та інтегральних явищ суспільного і політичного життя. Теорія національної безпеки – це метанаука, яка поєднує прикладні аспекти соціальних, військових, гуманітарних, технічних, психологічних, біологічних та інших наук з метою дослідження сутності, змісту, методів, форм і засобів забезпечення безпеки особистості та соціальних спільнот різних рівнів. Тому під час вивчення національної безпеки використовують чимало категорій, зокрема такі: безпека, національна безпека, національні інтереси, об'єкти національної безпеки, суб'єкти національної безпеки, чинники забезпечення безпеки, загрози, небезпека, система забезпечення національної безпеки, принципи національної безпеки, функції національної безпеки тощо.

2. Аналіз ключових норм Закону України «Про національну безпеку України» дає привід констатувати зміну підходу до формування ключових нормативно-правових актів, який базується на зміні вектора формування загроз національній безпеці та національних інтересів. Такий підхід відповідає сучасним вимогам, оскільки, як свідчить історичний досвід, зосередження уваги виключно на інтересах держави, розвитку її економічного та військового потенціалу та підпорядкування цим цілям інтересів окремих особистостей, виникненню внутрішньодержавних конфліктів, у кінцевому підсумку, призводить до дезінтеграційних процесів.

3. Хоча законодавець і поділяє сектор безпеки і оборони України на чотири взаємопов'язані складові, однак склад сектора безпеки і оборони наводить переліком

суб'єктів без приналежності до жодної з чотирьох складових.

4. До складу сил безпеки, залежно від функціонального призначення, треба віднести: Міністерство внутрішніх справ, Службу безпеки України, розвідувальні органи, Управління державної охорони України, Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України та Військову службу правопорядку.

5. Треба акцентувати на тому, що хоча поняття «сили охорони правопорядку» охоплює більш широкий спектр суспільних відносин та містить не тільки діяльність в особливих умовах, але й повсякденну службову діяльність, використання терміна «сили безпеки» під час діяльності із забезпечення національної безпеки, до того ж визначене на законодавчому рівні, є більш актуальним.

6. Законодавче визначення «сил безпеки» спонукає принаймні до початку наукового пошуку щодо уточнення паспорта спеціальності 21.07.05 – службово-бойова діяльність сил охорони правопорядку та внесення змін та доповнень до Переліку наукових спеціальностей.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.
2. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
3. Яремко І. І. Економічна безпека як складова національної безпеки держави. *Інтегроване стратегічне управління: проблеми адміністрування, економічної безпеки та проектної діяльності : тези доп. І міжвуз. наук.-практ. конф. (Львів 24–26 квіт. 2013 р.)*. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. С. 74–75.
4. Кириченко О. А., Сідак В. С., Лаптев С. М. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання : монографія. Київ : УЕП «Крок», 2008. 401 с.
5. Глазов О. В. Національна безпека: сутність, ознаки, концепція та геополітичні чинники. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія : Політологія*. 2011. Т. 155. Вип. 143. С. 42–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2011_155_143_10
6. Ліпкан В. А. Теорія національної безпеки : підручник. Київ : КНТ, 2009. 631 с.
7. Про внесення змін і доповнень до Переліку спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань : наказ Вищої атестаційної комісії України від 14.02.2006 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0236-06>
8. Про затвердження Переліку спеціальностей, за якими проводиться захист дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата наук і доктора наук, присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань : наказ Вищої атестаційної комісії України від 23.06.2005 р. № 377. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0713-05>
9. Шмаков О. М. Сили охорони правопорядку в службово-бойовій діяльності силових структур. *Честь і закон*. 2013. № 2. С. 27–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chiz_2013_2_7
10. Лазутко В. І. Сили охорони правопорядку: проблемні питання визначення та характеристики. *Форум права*. 2012. № 3. С. 357–363.
11. Про затвердження Переліку наукових спеціальностей : наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 14.09.2011 р. № 1057. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11>
12. Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України : Закон України від 07.03.2002 р. № 3099-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 32. Ст. 225. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3099-14>.

Надійшла до редакції 10.12.2020

References

1. Konstytutsiya Ukrayiny vid 28.06.1996 r. [Constitution of Ukraine of June 28, 1996]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996. № 30. St.141. [in Ukr].
2. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the national security of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2018 roku № 2469-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> [in Ukr].
3. Iaremko I. I. Ekonomichna bezpeka yak skladova natsionalnoi bezpeky derzhavy [Economic security as a component of national security]. *Intehrovane stratehichne upravlinnia: problemy administruvannia, ekonomichnoi bezpeky ta proektnoi diialnosti : tezy dop. I mizhvuz. nauk.-prakt. konf. (Lviv 24–26 kvit. 2013 r.)*. Lviv : Vyd-vo Lviv. politekhniki, 2013. S. 74–75. [in Ukr].
4. Kyrychenko O. A., Sidak V. S., Laptiev S. M. Problemy upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu subiektiv hospodariuvannia [Problems of economic security management of economic entities] : monohrafiia. Kyiv : UEP «Krok», 2008. 401 s. [in Ukr].
5. Hlazov O. V. Natsionalna bezpeka: sutnist, oznaky, kontseptsiiia ta heopolitychni chynnyky [National security: essence, features, concept and geopolitical factors]. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnogo universytetu imeni Petra Mohyly. Seriia : Politolohiia*. 2011. T. 155. Vyp. 143. S. 42–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2011_155_143_10 [in Ukr].

6. Lipkan V. A. Teoriia natsionalnoi bezpeky [Theory of national security] : pidruchnyk. Kyiv : KNT, 2009. 631 s. [in Ukr].
7. Pro vnesennia zmin i dopovnen do Pereliku spetsialnosti, za yakymy provodytsia zakhyst dysertatsii na zdobuttia naukovykh stupeniv kandydata nauk i doktora nauk, prysudzhennia naukovykh stupeniv i prysvoiennia vchenykh zvan [On amendment of the List of specialties on which protection of dissertations on obtaining scientific degrees of the candidate of sciences and the doctor of sciences, awarding of scientific degrees and assignment of scientific ranks is carried out] : nakaz Vyshchoi atestatsiinoi komisii Ukrainy vid 14.02.2006 r. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0236-06> [in Ukr].
8. Pro zatverdzhennia Pereliku spetsialnosti, za yakymy provodytsia zakhyst dysertatsii na zdobuttia naukovykh stupeniv kandydata nauk i doktora nauk, prysudzhennia naukovykh stupeniv i prysvoiennia vchenykh zvan [On approval of the List of specialties on which protection of dissertations on reception of scientific degrees of the candidate of sciences and the doctor of sciences, award of scientific degrees and assignment of scientific ranks is carried out] : nakaz Vyshchoi atestatsiinoi komisii Ukrainy vid 23.06.2005 r. № 377. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0713-05> [in Ukr].
9. Shmakov O. M. Syly okhorony pravoporiadku v sluzhbovo-boiovii diialnosti sylovykh struktur [Law enforcement forces in the service and combat activities of law enforcement agencies]. *Chest i zakon*. 2013. № 2. S. 27–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chiz_2013_2_7 [in Ukr].
10. Lazutko V. I. Syly okhorony pravoporiadku: problemni pytannia vyznachennia ta kharakterystyky [Law enforcement forces: problematic issues of definition and characteristics]. *Forum prava*. 2012. № 3. S. 357–363. [in Ukr].
11. Pro zatverdzhennia Pereliku naukovykh spetsialnosti [On approval of the List of scientific specialties] : nakaz Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy vid 14.09.2011 r. № 1057. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1133-11> [in Ukr].
12. Pro Viyskovu sluzhbu pravoporiadku u Zbroinykh Sylakh Ukrainy [On the Military Law Enforcement Service in the Armed Forces of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 07.03.2002 r. № 3099-III. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2002. № 32. St. 225. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3099-14>. [in Ukr].

SUMMARY

Vitaliy Ya. Pokaychuk. The essence and relationship between the concepts of "security forces" and "law enforcement forces". The article examines the essence and differentiated concepts of "security forces" and "law enforcement forces" based on the analysis of the current legislation and the theory of national security.

The problems of national security, which are one of the most important, complex and multifaceted and integral phenomena of social and political life, are investigated. National security theory is a meta-science that combines the applied aspects of social, military, humanities, technical, psychological, biological and other sciences to explore the nature, content, methods, forms and means of ensuring the security of the individual and social communities of different levels. Therefore, in the study of national security, many categories are used, including the following: security, national security, national interests, national security facilities, national security entities, security factors, threats, danger, national security system, national security principles, national security functions, etc.

On the basis of the analysis of key norms of the Law of Ukraine "On National Security of Ukraine" it is concluded that the changed approach to the formation of key legal acts based on the change of the vector of formation of threats to national security and national interests. Such an approach is in line with current requirements because, as historical experience shows, focusing solely on the interests of the state, developing its economic and military potential and subordination to these goals of the interests of individuals, the emergence of internal conflicts, ultimately leads to a process of disintegration.

It is noted that while the legislator even divides the security and defense sector of Ukraine into four interconnected components, the composition of the security and defense sector nevertheless lists the entities without belonging to any of the four components.

Depending on functional function, the security forces should include: Ministry of Internal Affairs, Security Service of Ukraine, intelligence agencies, State Security Service of Ukraine, State Service for Special Communication and Information Protection of Ukraine, and Military Law Enforcement Service.

In line with this goal, it should be noted that although the notion of "law enforcement" is encompassed by a broader range of public relations, it includes not only activity in special circumstances, but also the day-to-day service of using the term "security force" in national security activities. moreover, the one defined at the legislative level is more relevant.

The legislative definition of "security forces" prompts, at least, the start of a scientific search to clarify the passport of the specialty 21.07.05 - combat service of law enforcement forces and to make changes and additions to the List of scientific specialties.

Keywords: *National security of Ukraine, security and defense sector, security forces, law enforcement forces.*